

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ»

Ступінь освіти	доктор філософії
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітньо-наукова програма	Публічне управління та адміністрування
Тривалість викладання	7 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП» <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6943>

Кафедра, що викладає Державного управління і місцевого самоврядування

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Sorokina.N@nmu.one

Викладач:

Сорокіна Наталія Григорівна

д.держ.упр, професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Sorokina/Sorokina.php>

E-mail:

Sorokina.N@nmu.one

Анотація до курсу

Проведення структурних реформ в Україні, зокрема реформування державного управління, державної служби, місцевого самоврядування, реформування системи запобігання корупції вимагає формування та підтримки високих стандартів доброчесності на публічній службі. Формування морально-етичних основ публічної служби є одним із важливих завдань модернізації та адаптації публічної служби до стандартів Європейського Союзу в умовах реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в процесі впровадження європейських цінностей і стандартів демократичного врядування.

Навчальна дисципліна «Морально-етичні основи публічної служби» посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування і буде корисна майбутнім фахівцям при формуванні у них системи теоретичних знань та прикладних навичок з питань професійної етики в умовах забезпечення доброчесної публічної служби.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування науково-методологічних, світоглядно-професійних знань і теоретико-практичних навичок у сфері морально-етичних основ публічної служби; посилення інтересу до професійно-етичних проблем публічних службовців та формування умінь застосовувати концептуальний апарат професійної етики в процесі забезпечення доброчесності на публічній службі.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– продемонструвати *знання* етичних засад публічної служби, її місії, цінностей та принципів; норм та стандартів поведінки публічних службовців у взаємодії з громадянами, представниками громадських організацій, ЗМІ, у ставленні до професійних обов'язків, внутрішньо-службової поведінки, антикорупційного поведіння, конфіденційності, поведінки щодо службової інформації тощо;

– розширювати *розуміння* основних засад функціонування етичної інфраструктури публічної служби; *вміння* критично аналізувати особливості її інституційного забезпечення (законодавство, етичні кодекси, координуючі органи);

– набути *здатність* використовувати знання професійного етикету в процесі ділового спілкування та комунікації на публічній службі;

– демонструвати *вміння* здійснювати ефективні комунікаційні зв'язки в системі організаційної культури публічної служби на засадах соціальної відповідальності, правових та морально-етичних норм;

– класифікувати *розуміння* сутності основних етичних вимог та загальних обов'язків державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування; набути *вміння* обґрунтувати авторську позицію щодо напрямів підтримки правил етичної поведінки публічних службовців;

– критично *аналізувати* основні етичні проблеми на публічній службі та *вміння* виявляти моральні дилеми, конфлікти інтересів, що постають як перед публічними службовцями, так і перед громадянами та запроваджувати ефективні системи для їх запобігання та врегулювання на публічній службі;

– продемонструвати *вміння* розробляти етичні рекомендації для органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення доброчесності на публічній службі з урахуванням етичного досвіду зарубіжних демократій та вітчизняних практик.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела	–
	Тема 1. Етичні засади публічної служби: сутність, специфіка		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 1.	Практичне	Методичні рекомендації	0-5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Місія, цінності, принципи публічної служби; норми та стандарти поведінки публічних службовців.	заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	
2	Тема 2. Етична інфраструктура в системі публічної служби	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 2. Інституційне забезпечення етичної інфраструктури в системі публічної служби (законодавство, етичні кодекси, координуючі органи).	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
3	Тема 3. Правила етичної поведінки публічних службовців	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 3. Формування позитивного іміджу публічного службовця.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 4. Добросесність як форма протидії корупції.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Презентація результатів індивідуального завдання за темою 4.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-15
5	Тема 5. Конфлікт інтересів на публічній службі та методи його врегулювання.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 5. Ситуаційне завдання «Шляхи врегулювання конфлікту інтересів».	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
6	Тема 6. Етикет як складова позитивного образу публічного службовця	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 6. Практичні вправи на тему: «Діловий та службовий етикет публічного службовця».	Практичне заняття	Презентації здобувачів вищої освіти	0-10
7	Тема 7. Формування організаційної культури та її вплив на формування морально-етичної поведінки публічного службовця	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Презентація результатів індивідуального завдання за темою 7.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-15
7	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус ККР для проведення заліку	-
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Анкети у MS Forms	-

Індивідуальне завдання за темою 4: «Доброчесність як форма протидії корупції»:

На основі опрацювання теоретичного та правового матеріалів за темою 4 (законів, статей та публікацій) систематизувати розглянутий матеріал, скласти короткі доповіді і презентації та представити до обговорення наступні питання: відповідальність публічних службовців за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; шляхи забезпечення доброчесності на публічній службі.

Індивідуальне завдання за темою 7: «Формування організаційної культури та її вплив на формування морально-етичної поведінки публічного службовця»:

На основі опрацювання теоретичного та правового матеріалів за темою 7 (статей та публікацій) систематизувати розглянутий матеріал, скласти короткі доповіді і презентації та представити до обговорення наступні питання: система мотивації, стимулювання публічних службовців та комунікаційні зв'язки в системі організаційної культури публічної служби.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 8-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів за теоретичною та практичною частиною складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконання та презентації *індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НРК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 60 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НРК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів

навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (<https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач вищої освіти не здав у письмовій формі виконані індивідуальні роботи, він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 20 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти мають право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Василевська Т. Е. Етика в публічній службі : підручник. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
2. Прудіус Л. В. Управління якістю державної служби України : монографія. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 280 с.
3. Психологія управління : навч. посіб. / Н. А. Липовська, І. В. Письменний. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 198 с.
4. Публічна служба : навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін [та ін.] ; за заг. ред С. М. Серьогіна. 2-ге вид. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 384 с.
5. Сорокіна Н. Г. Морально-етичні основи публічної служби в умовах трансформації влади в Україні : моногр. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 224 с.

6. Сорокіна Н. Теоретичні аспекти дослідження основних категорій професійної етики публічної служби. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Вип. 2. С. 32-40. <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2023.2.5>

7. Соціально-психологічні основи ділового спілкування : навч. посіб. / Є. І. Бородін, К. В. Комарова, Н. А. Липовська, Т. М. Тарасенко. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 184 с.

Нормативні документи:

1. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158 [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.

2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889–VIII [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

3. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення завдань і ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В», моніторингу їх виконання та перегляду : наказ Національного агентства з питань державної служби від 20 листоп. 2020 р. № 217-20. URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shchodoviznachennya-zavdan-i-klyuchovih-pokaznikiv-rezultativnosti-efektivnosti-ta-yakosti-sluzhbovoyi-diyalnosti-derzhavnih-sluzhbovciv-yaki-zajm>.

5. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>, Розділ VI.

6. Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку : наказ Нацдержслужби від 3 берез. 2016 р. № 50. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16>.

7. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

8. Про очищення влади : Закон України від 16 верес. 2014 р. № 1682-VII. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text>.

9. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 черв. 2001 р. № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

Допоміжні:

1. Василевська Т. Е. Етичні компетентності публічних службовців в контексті реформування публічного управління. *Теорія та практика державного управління*. 2018. № 1(60). С. 155 – 161.

2. Ващенко К. О. Професійна підготовка державних службовців: теорія, методологія, практика : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 416 с.

3. Войтенко А. Б., Якобчук В. П. Сучасна політична еліта в Україні: особливості формування. *Трансформація українського суспільства та його еліт у контексті цивілізаційного розвитку Європи : наук. моногр.* / за ред. І. А. Мельничука. Житомир : Рута, 2019. 166 – 171.

4. Линдюк О. А. Теорія та практика модернізації державної служби України в умовах глобалізації : монографія. Київ : НАДУ, 2016. 304 с.

5. Мошенський С. З., Нонік В.В., Сергієнко І. Г. Правовий механізм регулювання професійної етики в системі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 6. С. 116 – 121.

6. Мошенський С. З., Нонік В.В., Сергієнко І. Г. Національне агентство з питань запобігання корупції як ключовий орган державної влади у системі побудови інституту доброчесності суб'єктів державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 85 – 90.

7. Сорокіна Н. Г. Особливості етикету публічного службовця в сучасних умовах реформування публічної служби. *Ефективність державного управління*. 2020. № 63. С. 185 –198. doi:10.33990/2070-4011.63.2020.212675.

8. Сорокіна Н.Г. Концептуальна модель формування морально-етичних основ публічної служби в Україні. *Держава та регіони. Сер.: Публічне управління і адміністрування: Наук.-вироб. журн. Запоріжжя.*: ЗІДМУ, 2022. Вип. 1. С.78-83. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.1.13>

9. Тарасенко Т., Сорокіна Н. Перегляд етичних принципів соціальної роботи в Україні: науковий, освітній та професійний аспекти. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. №1(12). С.55-65. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305110](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305110)

10. Управління персоналом в органах публічної влади : навч. посіб. / С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, К. В. Комарова, Н. А. Липовська, Т. М. Тарасенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 200 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України: <http://www.prezident.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби: <http://www.nads.gov.ua>.
5. Public service Europe. – Access mode : <http://www.publicserviceeurope.com/>.
6. European CAF Resource Centre – EIPA. – Access mode : <https://www.eipa.eu/portfolio/european-cafresource-centre/>.